

Παλαιολόγος Παλαιολόγος, Δικηγόρος

Η πανδημία φανερώνει ότι η εξέλιξη της ιατρικής και η συνολική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου δεν είναι επαρκείς συνθήκες για την προστασία της ανθρώπινης ζωής. Ειδικά σήμερα, που το προσδόκιμο ζωής έχει αυξηθεί, η διαπίστωση ότι χιλιάδες ανθρώπινες ζωές χάνονται από την εκτεταμένη διάδοση ενός ιού, που η ιατρική έρευνα και επιστήμη δεν μπορεί να τον σταματήσει έγκαιρα και αποτελεσματικά, μετατρέπει την κάθε ατομική απώλεια σε καθολική απόγνωση. Κύρια αιτία της αδυναμίας του επιστημονικού, ιατρικού, φαρμακευτικού, ερευνητικού συστήματος να εξεύρει λύση είναι ο εκμεταλλευτικός και απάνθρωπος χαρακτήρας του. Η διάλυση του συστήματος υγείας, η απαξίωση της προσφοράς του ιατρού και λοιπού νοσηλευτικού προσωπικού, και η μετατροπή των δομών υγείας σε κερδοσκοπικές μηχανές αποτελούν μόνο μερικές διαπιστώσεις της απάνθρωπης δομής και οργάνωσης του συστήματος υγείας. Ακόμη και τώρα, την ώρα της κρίσης, δεν λαμβάνεται καμία απόφαση για διαφορετική οργάνωση του συστήματος Υγείας, αλλά μέσω των περιορισμών, η πολιτεία προσπαθεί να συρρικνώσει τον άνθρωπο αντί να εξαλείψει τον ιό.

Αντί να παρθούν μέτρα για τη ριζική αλλαγή των ιατρικών δομών ελήφθησαν μια σειρά μέτρων για την κατάργηση κοινωνικών δραστηριοτήτων με προεξάχουσα την αναστολή των εργασιακών σχέσεων λόγω της μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας, την μονομερή επιβολή εκ περιτροπής εργασία χωρίς διαβούλευση, την κατάργηση της υποχρέωσης αναγγελίας των υπερωριών και την εκτεταμένη κατάργηση της ζωής των εργαζομένων με τη επιβολή της κατ οίκον εργασίας.

Ειδικά το τελευταίο μέτρο, η κατ οίκον εργασία, έχει πάρει την μορφή ύπουλης πανδημίας που προσβάλλει όλο και περισσότερους κλάδους των εργαζομένων.

Η εκτεταμένη εφαρμογή της δικαιολογείται από την ραγδαία χρήση των ψηφιακών και τηλεπικοινωνιακών μέσων. Η διαπίστωση αυτή στην οποία προβαίνουν όλοι οι θεωρητικοί του εργατικού δικαίου συγκαλύπτει το βασικό συστατικό των εργασιακών σχέσεων που δεν είναι από την υπαγωγή της εργασίας που προσφέρει ο εργαζόμενος στην οργάνωση της επιχείρησης και η εκμετάλλευση αυτής στα πλαίσια της οργανωμένης οικονομικής μονάδας με σκοπό την παραγωγή του κέρδους.

Η κατ οίκον εργασία δε είναι μια διευκόλυνση του εργαζομένου αλλά μια συνθήκη που εξασφαλίζει στον εργοδότη μεγιστοποίηση της ωφέλειας του. Ειδικότερα ουσιώδες στοιχείο μια εργασιακής σχέσης είναι ο προσδιορισμός από τον εργοδότη του τόπου εργασίας που φυσικά δεν μπορεί να ορίζεται ως ο χώρος κατοικίας του εργαζομένου. Δεν μπορεί να είναι περιεχόμενο της εργασιακής σύμβασης, το που, με ποιον και πως θα διαβιεί ένας εργαζόμενος, το αν θα εργάζεται στην οικία του ή όχι. Η προσπάθεια ρύθμισης του τόπου κατοικίας από τον εργοδότη και του τρόπου διαβίωσης συνιστά, αντικοινωνική, καταχρηστική, αθέμιτη και απάνθρωπη μεταφορά του εκμεταλλευτικού χαρακτήρα της εξαρτημένης σχέσης εργασίας, ο μετριασμός του οποίου γέννησε το εργατικό δίκαιο, στο σύνολο της προσωπικής ζωής του εργαζομένου. Δεν παραχωρεί ο εργαζόμενος μόνο την εργασία του αλλά και το χώρο του στον εργοδότη, ο οποίος με τον τρόπο αυτό απαλλάσσεται από τα λειτουργικά έξοδα και τα έξοδα διατήρησης χώρου εργασίας.

Με την κατ οίκον εργασία όμως δεν μετατρέπεται μόνο ο χώρος διαβίωσης σε τόπο εργασίας αλλά επέρχεται πλήρη σύγχυση του προσωπικού με τον εργασιακό χρόνο. Ο συντονισμός και η λειτουργία ομάδων εργασίας, η αναφορά και η επίβλεψη του έργου από τους προϊσταμένους αλλά και η προσπάθεια επίτευξης στόχων κατά την εργασία καταργούν τον χρόνο εργασίας μετατρέποντας ακόμη και τον μη ορισμένο χρόνο της εργασιακής σχέσης σε μια κατάσταση τηλεετοιμότητας. Φυσικά δεν γίνεται λόγος για υπερωρίες.

Συνέπεια των ανωτέρω είναι η εργασία να μην μετρείται με την προσφορά της σε συγκεκριμένο χρόνο αλλά με την αποτελεσματικότητα της και την επίτευξη συγκεκριμένου έργου. Έτσι αλλοιώνεται η φύση της εργασιακής σχέσης μια και αυτή θα κρίνεται από το αποτέλεσμα αυτής. Για της επίτευξη του σκοπού αυτού εφαρμόζονται ήδη συστήματα αξιολόγησης που αυξάνουν χωρίς αιτία την εντατικοποίηση, την πίεση στον εργαζόμενο και φυσικά, με την αυθαίρετη εφαρμογή και λειτουργία που περιέχουν στη φύση τους, αποτελούν το κύριο μοχλό για τις απολύσεις των εργαζομένων.

Με την κατ οίκον εργασία δεσμεύεται υπέρμετρα η προσωπική, οικογενειακή και γενικότερα κοινωνική ζωή του εργαζομένου. Η αλλαγή κατοικίας, η μετακίνηση και προσωρινή εγκατάσταση για προσωπικούς λόγους, η συστέγαση γίνονται αντικείμενα μια σύμβασης η οποία διευρύνεται και καταλαμβάνει όλες τις πτυχές του κοινωνικού βίου.

Για τους ανωτέρω λόγους η κατ οίκον εργασία δεν αποτελεί αντικείμενο της σύμβασης ούτε είναι περιεχόμενο του διευθυντικού δικαιώματος του εργοδότη αλλά αποτελεί δικαίωμα του εργαζομένου που μπορεί να το ασκήσει μόνο προς όφελος του όπως όταν υπάρχει αδυναμία μετακίνησης λόγω μόνιμου προβλήματος υγείας ή απόστασης. Στα πλαίσια αυτά το άρθρο 5 παρ. 2 του Ν. 3846/2010 αναγνώρισε τον οικειοθελή χαρακτήρα όχι μόνο της κατ οίκον εργασίας αλλά γενικά της τηλεργασίας.

Και ενώ οι κίνδυνοι από την τηλεργασία έχουν επισημανθεί στα πλαίσια της από 6.7.2002 ευρωπαϊκής συμφωνίας, με αφορμή την αποφυγή των επαφών λόγω της πανδημίας και για δήθεν αντιμετώπιση πρόσκαιρων αναγκών, όπως αναφέρεται στην ΚΥΑ 12998/232, εφαρμόζεται καθολικά, επιβάλετε μονομερώς και πολλές φορές χωρίς την υπογραφή χωριστών τροποποιητικών συμβάσεων η παροχή εργασίας από το σπίτι, χωρίς καμία διασφάλιση σχετικά με το χρόνο, και τη διάρκεια της. Με τον τρόπο αυτό γίνεται μια γενικευμένη εφαρμογή των συστημάτων τηλεργασίας με σκοπό την παραμονή τους και μετά τη λήξη της πανδημίας. Η μεθόδευση αυτή όχι μόνο θα οδηγήσει σε περαιτέρω ελαστικοποίηση των σχέσεων εργασίας, αλλά θα αύξηση της εκμετάλλευση και την επισφάλεια στο χώρο εργασίας. Υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η πανδημία στις εργασιακές σχέσεις να θέσει σε καραντίνα μεγάλο μέρος των εργασιακών δικαιωμάτων.